

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.2.22>

ДИСЬКА Д.Г.

МІСЦЕ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальністю статті є те, що Україна впроваджує комплексний підхід із метою зближення власних нормативно-правових актів із законодавством Європейського Союзу, в тому числі у сфері вищої освіти, набуває дедалі більшого поширення інтенсифікація обміну досвідом та сучасними технологіями викладання. Наголошено, що така діяльність також спрямована на впровадження в освітній процес демократичних основ, інноваційних технологій, розвитку підходів до методів та форм викладання. У зв'язку з цим національні законодавчі положення пройшли свій історичний розвиток, трансформуючись тим самим до сучасних вимог розвитку суспільних відносин, задля формування системи високопрофесійних фахівців для потреб правоохоронних органів та силових структур. В основному змісті статті проводиться порівняльно-правовий аналіз нормативно-правового регулювання закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання шляхом визначення сукупності факторів, що дадуть змогу охарактеризувати заклади вищої освіти цієї категорії. Крім того, визначену низку різномірних адміністративно-правових відносин у сфері організації освітнього процесу, в які вступають такі заклади вищої освіти. Визначено, що заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання є учасниками цілої низки різномірних адміністративно-правових відносин у сфері організації освітнього процесу. По-перше, це відносини, що виникають між закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання та центральним органом виконавчої влади у сфері, якого перебуває такий заклад вищої освіти. По-друге, це відносини, що виникають між закладами вищої освіти вказаної категорії та науково-педагогічним складом. По-третє, це відносини, що виникають між закладами вищої освіти, що є об'єктом вивчення та здобувачем вищої освіти. По-четверте, це відносини, що виникають між закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання та іншими центральними органами виконавчої влади, в тому числі Міністерством освіти і науки України, іншими державними органами, закладами вищої освіти, місцевими органами самоврядування, підприємствами, установами, організаціями.

Ключові слова: освітній процес, заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання, адміністративне право, професійна підготовка.

The relevance of the article is that Ukraine is implementing a comprehensive approach to approximate its own regulations with the legislation of the European Union, including in the field of higher education, the intensification of the exchange of experience and modern teaching technologies is becoming more widespread. It is emphasized that such activities are also aimed at introducing democratic foundations, innovative technologies, development of approaches to methods and forms of teaching in the educational process. In this regard, national legislation has undergone its historical development, thus being transformed into modern requirements for the development of public relations, in order to form a system of highly professional specialists for the needs of law enforcement agencies and law enforcement agencies. The main content of the article is a comparative legal analysis of the legal regulation of higher education institutions with specific learning conditions by determining a set of factors that will characterize higher education institutions in this category. In addition, a number of different levels of administrative and legal relations in the field of organization of the educational process, which include such institutions of higher education. It is determined that higher education institutions with

specific learning conditions are participants in a number of different levels of administrative and legal relations in the field of organization of the educational process. First, the relationship that arises between higher education institutions with specific learning conditions and the central executive body in the field of such a higher education institution. Secondly, the relations that arise between institutions of higher education of this category and the scientific and pedagogical staff. Third, the relationship that arises between the higher education institution being studied and the higher education seeker. Fourth, the relations that arise between higher education institutions with specific learning conditions and other central executive bodies, including the Ministry of Education and Science of Ukraine, other government agencies, higher education institutions, local governments, enterprises, institutions and organizations.

Key words: *educational process, institution of higher education with specific conditions of study, administrative law, professional training.*

Вступ. На цей час помічаємо, що Україна впроваджує комплексний підхід із метою зближення власних нормативно-правових актів із законодавством ЄС, у тому числі у сфері вищої освіти, набувають дедалі більшого поширення інтенсифікація обміну досвідом та сучасними технологіями викладання. Варто вказати на те, що така діяльність також спрямована на впровадження в освітній процес демократичних основ, інноваційних технологій, розвитку підходів до методів та форм викладання. У зв'язку з цим національні законодавчі положення пройшли свій історичний розвиток, трансформуючись тим самим до сучасних вимог розвитку суспільних органів та силових структур.

З цього приводу згадаємо Л. Шпаковську, яка говорить, що процес навчання має здійснюватися на інноваційній основі, тобто «не наздоганяти минуле, а створювати майбутнє» [1]. Вважаємо, що саме такий підхід сприятиме розвитку за двома взаємопов'язаними напрямками. Перший – законодавчий, суть якого охарактеризовано як вплив інтеграційно-інформаційних процесів, призводить до того, що положення нормативно-правових актів зазнають постійного оновлення та удосконалення. Другий напрям означаємо як освітній, який розкриваємо через підвищення рівня професійної підготовки здобувачів вищої освіти шляхом застосування сучасних методів та ефективних засобів навчання. При цьому взаємний вплив зазначених напрямів забезпечує постійний процес удосконалення галузі освіти, тим самим підвищуючи загальний рівень освіченості суспільства.

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що освітній процес закладів вищої освіти (далі – ЗВО) зі специфічними умовами навчання вирізняється характерними особливостями, комплексні дослідження яких на цей час перебувають на недостатньому рівні вивчення, що зумовлює необхідність проведення такого вивчення.

Питання щодо розкриття понятійного апарату освітнього процесу ЗВО зі специфічними умовами навчання у працях висвітлювали, зокрема, А.В. Андреев, В.В. Бондаренко, Л.В. Головій, Н.Л. Губерська, Л.Г. Кайдалова, Н.Б. Щокіна, М.Н. Курко, І.І. Литвин, В.М. Марків, Л.І. Миськів, Є.А. Огаренко, І.М. Совгир, В.В. Сокурєнка, О.В. Червякова, Р.В. Шаповал. Беззаперечно, їх науковий доробок стане в нагоді під час проведення цього наукового дослідження, адже кожна робота базується на обґрунтованій позиції вченого, яка може бути підтримана чи може зазнати критичного осмислення. Разом із тим саме такий підхід сприяє забезпеченню постійного оновлення думок в означеній сфері та дає змогу науковцям вибудовувати нові підходи до розкриття змісту освітнього процесу ЗВО.

Постановка завдання. Метою статті є проведення детального аналізу наявного на цей час правового поля та напрацювань вчених із метою встановлення місця ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Результати дослідження. Варто зауважити, що створення дієвої системи ЗВО є ключовим елементом вказаного процесу, оскільки саме в них зосереджується науко-педагогічний потенціал та матеріально-технічна база, що в сукупності утворить єдину функціональну систему, основною метою якої є підготовка конкурентних спеціалістів.

Водночас досить змістовною вважаємо позицію Ю.В. Сухарнікова, який, окреслюючи загальні риси ЗВО, акцентує на їх визначальній ролі для держави, стверджуючи, що саме у ЗВО значною мірою «робиться наука», а отже, визначається розвиток суспільства; ЗВО є відповідаль-

ними за трансляцію знань – за передавання знань, умінь, навичок від покоління до покоління, без чого суспільство не може підтримувати своє існування й розвиватися; ЗВО поставляють суспільству професіоналів певного рівня, без участі яких не можуть функціонувати національна економіка, культура, забезпечуватися порядок і безпека; у ЗВО готується еліта суспільства – у політиці, економіці, науці, культурі; зрештою, ЗВО значною мірою сприяють соціальній мобільності, адже одержання вищої освіти є передумовою підвищення соціального статусу, переміщення з однієї соціальної верстви в іншу готових до виконання соціальних ролей індивідів [2, с. 35–36]. Зазначимо, що на цей час ЗВО, у тому числі зі специфічними умовами навчання, є одним із ключових елементів державної освітньої політики, тим «місцем», з якого починається формування наукових позицій із того чи іншого питання, підготовка професійних кадрів, в якому зароджуються нові ідеї щодо розвитку суспільних відносин, обговорюються перспективні напрями реформування, опрацьовуються пропозиції щодо ініціювання змін до чинного законодавства, а також одночасно з цим кожен ЗВО є самостійним, автономним та незалежним щодо інших.

З цього приводу варто зазначити, що ЗВО зі специфічними умовами навчання стане об'єктом детального вивчення цього дослідження, окреслюючи його відмінні риси, акцентуючи на специфіці його діяльності, внутрішніх та зовнішніх елементах, які вирізнятимуть його з-поміж інших, визначаючи тим самим місце таких закладів у системі вищої освіти. При цьому варто наголосити, що з метою вибудовування обґрунтованої позиції, всебічного вивчення вказаного вище питання вважаємо за доцільне визначити сукупність факторів, що дадуть змогу охарактеризувати ЗВО цієї категорії (схема 1).

Звертаючись до предметного розгляду вказаного, означимо, що під зовнішніми факторами розуміємо ту їх сукупність, яка впливає на кожен ЗВО, безпосередньо визначає порядок діяльності такого закладу та внутрішні – ті, що характеризують внутрішнє середовище окремо взятого ЗВО.

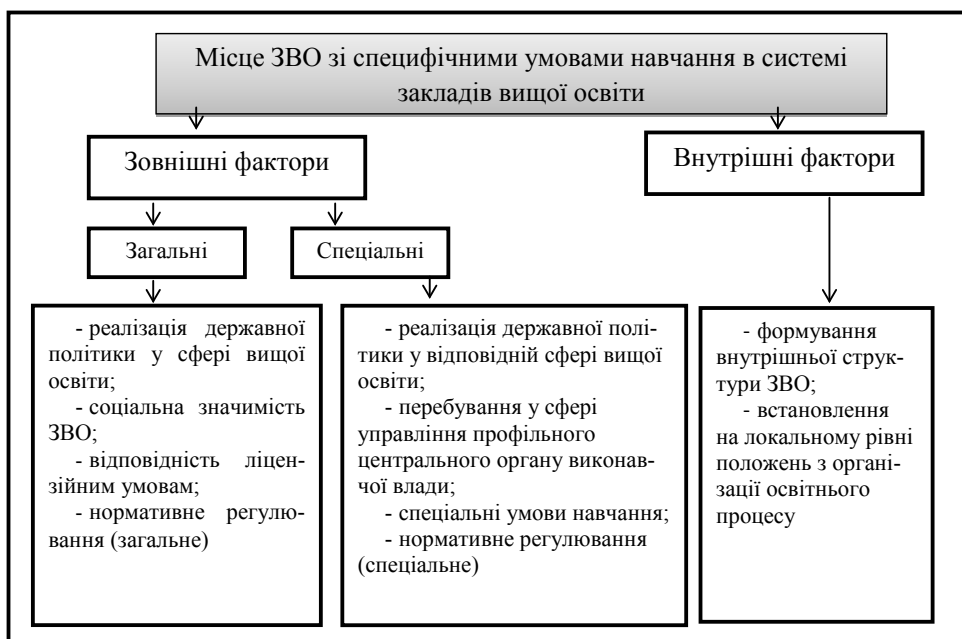

Рис. 1. Місце ЗВО зі специфічними умовами навчання у системі закладів вищої освіти

Крім того, перший структурний елемент варто розглядати через загальні, тобто ті, що є спільними для всіх ЗВО, що діють на території України, а також спеціальні критерії, які застосовуються виключно до ЗВО відповідної спрямованості.

При цьому в межах кожного представленого фактору (критерію) визначаємо напрями, які дадуть змогу якомога точніше охарактеризувати ЗВО зі специфічними умовами навчання та

опрацювати відповідний інформаційний матеріал задля проведення порівняльного аналізу ЗВО із ЗВО зазначеної категорії.

Крім того, аналізуючи запропоновану схему, вважаємо за необхідне акцентувати ще й на тому, що висловлені твердження також можуть бути класифіковані на дві великі групи, а саме ті, що характеризують ЗВО зі специфічними умовами навчання, та ті, що визначають його роль у державі. У цьому контексті зазначаємо, що вказані групи перебувають у тісній взаємопов'язаності, оскільки з огляду на аналіз економічних, соціальних, трудових потреб держави приймається сукупність ключових законодавчих рішень:

1) загальнодержавне нормативно-правове регламентування доцільно класифікувати як загальне, що поширюється на всі ЗВО незалежно від підпорядкованості, напрямів підготовки здобувачів вищої освіти, та спеціальне, що регламентує вузькопрофільні питання організації діяльності того чи іншого ЗВО. При цьому варто вказати на те, що детальне розкриття вказаних положень розкривались у попередньому питанні;

2) впровадження засобів державного регулювання та контролю за діяльністю ЗВО. Так, за п. 6 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» ліцензуванню підлягає, зокрема, освітня діяльність, яка ліцензується з урахуванням особливостей, визначених спеціальними законами у сфері освіти. Одночасно з цим Законом України «Про вищу освіту» встановлюється, що ліцензування – процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність відповідно до ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.

Зазначимо, що саме шляхом ліцензування держава забезпечує стандартизований підхід до усіх ЗВО до провадження освітньої діяльності, що підтверджується дотриманням ними кадрових, технологічних та інших вимог. З іншого боку, здійснення державного нагляду (контролю) органом ліцензування забезпечує підтримання належного рівня організації такої діяльності;

3) прийняття рішення про створення відповідного ЗВО зі специфічними умовами навчання, яким фактично засвідчується на рівні держави створення системи таких закладів для підготовки кадрів відповідних спеціальностей.

Беручи до уваги вищезазначене, можемо стверджувати, що якісний та системний підхід до реалізації кожного із зазначених положень створюватиме належні умови для функціонування ЗВО зазначеної категорії, зумовлюватиме вимоги до організації освітнього процесу, впровадження ефективних методик викладання, практичне застосування набутих навичок та вмінь, а також визначатиме пріоритетні напрями розвитку освіти в державі.

З цього приводу зазначимо, що на цей час поняття «ЗВО» та «ЗВО зі специфічними умовами навчання» закріплені на законодавчому рівні в Законі України «Про вищу освіту», а в науковому середовищі сформувалися певні позиції щодо розкриття змісту вказаних понять. З метою досягнення цілей, поставлених під час розгляду цього питання, виникає необхідність проведення аналізу запропонованих законодавцем та представниками науки понять, а також їх співвідношення. Саме ґрунтовний підхід до цього питання дасть змогу визначитись із роллю ЗВО зі специфічними умовами навчання в загальнодержавній системі ЗВО, а також зумовити їх значення в реалізації освітнього процесу.

Варто зазначити, що зі зміною Закону України «Про вищу освіту» зумовлені поняття також не залишилися без уваги законодавця та оновили свій текстуальний зміст. Зупиняючись на аналізі розвитку підходу законодавця поняття «ЗВО зі специфічними умовами навчання» у його динаміці, звертаючись до Закону України «Про вищу освіту», який діяв у різних часових періодах, виокремлюємо різні кваліфікаційні критерії, що дадуть змогу забезпечити всебічний розгляд, створити умови для формування науково обґрунтованих висновків, що базуються на законодавчих положеннях. Виокремлюємо дві інформаційні групи.

І. «Загальна характеристика визначення» дає змогу окреслити загальні підходи законодавця до понять цієї категорії. Так, Закон України «Про вищу освіту» від 2002 р. закріпив поняття «вищий навчальний заклад» (абз. 12 ч. 1 ст. 1), однак водночас не надавав визначення вищого військового навчального закладу. Варто також зазначити, що опосередкована згадка у зазначеному законі містилась лише під час розкриття змісту поняття «курсант». З огляду на це констатуємо, що недосконалість на той час правового регулювання зумовлювала проблематику визначення правового статусу закладів цієї категорії, не окреслюючи, в тому числі, їх специфіки щодо інших.

Водночас у Законі України «Про вищу освіту» 2014 р. це питання знайшло вирішення, адже в п. 6 ч. 1 ст. 1 міститься відповідне визначення, аналіз якого буде здійснено далі. Вважаємо, що законодавець абсолютно правильно підійшов до урегулювання вказаного питання, оскільки ця категорія ЗВО суттєво вирізняється від інших та потребує законодавчого закріплення.

У межах цієї групи не можемо не зупинитись на такій її складовій частині, як формат розкриття змісту поняття. Маємо на увазі те, що під час формулювання будь-якого поняття, як на законодавчому рівні, так й у правовій науці, необхідно дотримуватись таких вимог.

1) лаконічність, тобто вибирати більш стислий підхід до визначення поняття, при цьому не спотворюючи його;

2) змістовність як основний наповнюючий елемент поняття дає змогу охарактеризувати його певним чином. Як правило, найбільш значимі ознаки враховуються під час надання того чи іншого визначення;

3) логічність викладу. Цей критерій перебуває у взаємодії з попередніми, оскільки поняття структурується таким чином, щоб одна ознака переходила в іншу, давала змогу сприймати текстову інформацію послідовно, цілісно та однозначно.

Говорячи про аналізовані визначення, зазначимо, що на цей час Закон України «Про вищу освіту» 2014 р. містить визначення зазначених понять, які загалом відповідають означеним вище вимогам, чого не спостерігалось в попередньому законі.

Підсумовуючи цю інформаційну групу, зазначимо, що закладені в ній критерії дають загальне уявлення про підходи до визначення понять, їх структурних елементів, дотримання яких дасть змогу отримати таке положення, що буде зрозумілим для кожного, незалежно від наявності спеціальної освіти.

II. «Ознаки, що містяться у визначенні». Звертаючись до другої групи вимог, що характеризують поняття «ЗВО» та «ЗВО зі специфічними умовами навчання», перше, з чого варто почати, – визначення юридичного статусу ЗВО, що складається з розкриття його організаційно-правової форми та форми власності.

Варто зазначити, що рішення про утворення ЗВО зі специфічними умовами навчання приймається компетентним державним органом, що вказує на те, що такий заклад є юридичною особою публічного права, наприклад, відповідно До постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.1994 р. № 787 [3] утворено Університет внутрішніх справ (нині – Харківський національний університет внутрішніх справ).

Варто зазначити, що нині Закон України «Про вищу освіту» чітко визначає, що ЗВО, який є об'єктом вивчення, – це ЗВО державної форми власності, що підкреслює не тільки його державний статус, а й його значимість для держави, оскільки саме в таких закладах здійснюється підготовка кадрів для силових структур. А з іншого боку, встановлюється імперативна норма стосовно того, що жоден інший суб'єкт не може прийняти рішення про його утворення.

При цьому у процесі реформаційних процесів найбільш суттєві зміни відбулися в організації освітнього процесу. Як можна помітити, ЗВО із специфічними умовами навчання здійснює підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу, що відразу окреслює вузькопрофільність таких закладів, напрями подальшого працевлаштування їх випускників, а також вказує на необхідність встановити окремі вимоги до організації освітнього процесу таких ЗВО.

Порівняно з визначенням ЗВО згідно з Законом України «Про вищу освіту» 2002 р. помічаємо докорінні зміни, адже застосування такої конструкції, як «забезпечення навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснення наукової та науково-технічної діяльності», є досить громіздким та занадто деталізованим.

Проводячи науковий аналіз вказаного поняття, Є.А. Огаренко висловив думку, що вищий навчальний заклад є освітньо-науковим навчальним закладом, який заснований і діє відповідно до законодавства про освіту, реалізує відповідно до наданої ліцензії освітньо-професійні програми вищої освіти за певними освітніми та освітньо-кваліфікаційними рівнями, забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також проводить наукову та науково-технічну діяльність [4, с. 8]. Як бачимо, вчений, базуючись на чинному законодавстві, здійснив спробу сформулювати власний погляд на вказане поняття, = не відходячи від ключових позицій, визначених законодавцем.

Якщо брати до уваги проведений порівняльно-правовий аналіз законодавчого підходу до визначення поняття ЗВО та ЗВО зі специфічними умовами навчання, можна узагальнити отримані результати у таблиці 1.

З іншого боку, вчені також висловлювали свої позиції стосовно розкриття змісту зумовлених вище понять, наприклад, твердження А.О. Кириллових, який дисертаційне досліджен-

ня присвятив вищому закладу освіти та визначає його як освітню установу, діяльність якої має особливу соціальну значущість і державний інтерес, на відміну від комерційних організацій, вони не мають на меті отримання прибутку, а створюються з чітко визначеною метою, що полягає в наданні освітніх послуг [5, с. 83]. Хоча науковець проводив вивчення не за законодавством України, його визначення є досить змістовним та за своїм змістом відповідає критеріям, що доцільно застосувати під час надання визначення поняття «ЗВО зі специфічними умовами навчання».

Одночасно з цим частко поділяємо думку С. Ніколаєнка, який твердить, що вищим навчальним закладам потрібно вчитися прогнозувати попит на фахівців того або іншого профілю на п'ять-десять років наперед та реагувати на нього змінами в навчальних планах і програмах [6, с. 34]. Вважаємо, що у такій діяльності також має брати активну участь держава в особі відповідного центрального органу виконавчої влади з метою своєчасного вжиття заходів реагування в умовах збільшення (зменшення) попиту в відповідних кадрах та спеціальностей. Таким чином, дієва загальнонаціональна система планування та аналізу забезпечить ефективність діяльності кожного ЗВО зі специфічними умовами навчання (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз понятійного апарату в нормативно-правовому акті

Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII		Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року № 2984-III
I. Загальна характеристика визначення		
<i>за закріпленням у законі</i>		
Закріплено поняття «заклад вищої освіти» (п. 7 ч. 1 ст. 1)	Закріплено поняття «вищий військовий навчальний заклад» (заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання) (п. 7 ч. 1 ст. 1)	Закріплено поняття «вищий навчальний заклад» (абз. 12 ч. 1 ст. 1) Закон не надавав визначення поняття «вищий військовий навчальний заклад»
<i>за форматом розкриття змісту</i>		
Досить детальний опис основних ознак, що притаманні ЗВО	Розкривається через ЗВО, а також означення характеристик, що висуваються для ЗВО цієї категорії	Поняття є змістовно переважаним, що ускладнювало його практичне застосування
II. Ознаки, що містяться у визначенні		
<i>за визначенням форми власності</i>		
Приватного або публічного права	Державної форми власності	Надавалось окреме визначення вищого навчального закладу залежно від форми власності (державної, комунальної, приватної власності, а також той, що перебуває у власності АРК)
<i>за організаційно-правовою формою</i>		
Установа	Заклад	Заклад
<i>за необхідністю отримання документів дозвільного характеру</i>		
Отримання ліцензії є обов'язковим	Отримання ліцензії є обов'язковим	Отримання ліцензії є обов'язковим
<i>за освітньою спрямованістю</i>		
Проводить освітню діяльність	Здійснює підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу	Забезпечує навчання, виховання та професійну підготовку осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей та нормативних вимог у галузі вищої освіти, а також здійснює наукову та науково-технічну діяльність

Вищенаведене дає змогу стверджувати, що визначення поняття «ЗВО зі специфічними умовами навчання» структурно складається зі змістовних блоків, які його характеризують, а саме: інформація, що стосується правового статусу, організації освітньої діяльності та суб'єктів, які в ньому задіяні, а також сфер суспільного життя, для яких здійснюється підготовка кадрів.

Водночас законодавець, визначивши, що ЗВО цієї категорії може бути заснований лише на державній формі власності, відразу пояснив його місце у системі ЗВО, говорячи про особливості його правового статусу від створення, провадження діяльності, системи органів управління та надалі особливостей застосування процедури реорганізації, ліквідації. Саме зазначений вище факт говорить, з одного боку, про відповідальність держави перед кожним, хто здобуває вищу освіту, та тими, хто забезпечує якісне її надання, а з іншого – про винятковість освітнього процесу ЗВО зі специфічними умовами навчання та високий статус їх випускників.

Крім того, відмінним фактором є перебування ЗВО зі специфічними умовами навчання у сфері управління того чи іншого центрального органу виконавчої влади, оскільки саме між ними виникають адміністративно-правові відносини.

Отже, як бачимо, у кожного окремо взятого ЗВО зі специфічними умовами навчання буде свій центральний орган виконавчої влади, який за рахунок реалізації як органу управління, наданих повноважень, з одного боку, у сфері адміністративних відносин вирішуватиме питання, пов'язані з фінансово-господарською діяльністю, кадровою політикою та ін., та з іншого – в освітній сфері братиме безпосередню участь у визначенні обсягів державного замовлення відповідних фахівців, подальшому розподілі випускників, забезпечуватиме контроль за дотриманням вимог до якості вищої освіти та ін., а також загалом спрямовуватиме та визначатиме напрями реалізації державної політики у вказаній сфері.

Крім того, означена позиція також підтверджується О.В. Червяковою, яка в дисертаційному дослідженні «Організаційно-правові аспекти управління вищим навчальним закладом МВС України», розкриваючи специфіку статусу відомчого вищого навчального закладу (на час формування позиції), говорить, що його діяльність як освітнього закладу, крім загальнодержавних нормативних актів, регламентують спеціальні відомчі акти, в тому числі ті, які визначають особливий статус осіб, що проходять службу в системі МВС України [7, с. 7].

Тому варто зазначити, що дуалізм нормативно-правового регламентування діяльності ЗВО зі специфічними умовами навчання виступатиме першою характерною ознакою, що свідчатиме про відмінний характер від інших ЗВО. Зрештою, акцентуємо на тому, що «вихідною точкою» діяльності будь-якого ЗВО є законодавче регламентування, з огляду на положення якого вибудовується діяльність кожного вишу, чим вкотре підкреслюється визначальна значимість «якості» підготовки відповідними державними органами нормативно-правових актів у певній сфері суспільних відносин із метою мінімізації випадків неурегульованості, двозначності, колізійності окремих їх положень.

Свою чергою законодавчі акти у сфері, що досліджується, є досить специфічними за своєю суттю, адже дія відповідного документа поширюється на досить окреслене своїми межами коло суб'єктів, предмет правового регулювання не тільки пов'язаний із підготовкою кадрів для правоохоронних та силових структур, а й закладає основи подальшої трудової діяльності, зокрема, пов'язаних з інформацією з обмеженим доступом, прийняттям відповідальних рішень, випадками, що зачіпають права та законні інтереси громадян та держави та ін.

З огляду на проаналізовані положення нормативно-правових актів, визначаємо, що ЗВО зі специфічними умовами навчання є учасником цілої низки різнорівневих адміністративно-правових відносин у сфері організації освітнього процесу: 1) відносини, що виникають між ЗВО зі специфічними умовами навчання та центральним органом виконавчої влади у сфері, якого перебуває такий ЗВО; 2) відносини, що виникають між ЗВО вказаної категорії та науково-педагогічним складом; 3) відносини, що виникають між ЗВО, що є об'єктом вивчення та здобувачем вищої освіти; 4) відносини, що виникають між ЗВО зі специфічними умовами навчання та іншими центральними органами виконавчої влади, в тому числі МОН України, іншими державними органами, ЗВО, місцевими органами самоврядування, підприємствами, установами, організаціями.

Висновки. З огляду на проведену роботу зазначаємо, що ЗВО зі специфічними умовами навчання посідають самостійне місце в системі вищої освіти, зокрема, завдяки особливостям правового статусу таких закладів, а також організації освітнього процесу та учасникам, що беруть у ньому участь.

Список використаних джерел:

1. Гарашук О.В., Куценко В.І. Основні функції вищої освіти України в контексті її модернізації та євроінтеграції. *Міжнародний науковий вісник* : збірник наукових статей за матеріалами XXII Міжнародної науково-практичної конференції, Ужгород – Будапешт, 25–29 листопада 2013 р. / ред. кол. В.І. Смоланка (голова), І.В. Артьомов та ін. Ужгород : ДВНЗ«УжНУ», 2014. Вип. 8(27). 376 с.
2. Сухарніков Ю.В. Реформа вищої освіти України: європейські пріоритети. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 3. С. 33–46.
3. Про створення Університету внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 1994 р. № 787.
4. Огаренко Є.А. Адміністративно-правове регулювання діяльності вищих навчальних закладів в Україні : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2010. 20 с.
5. Кирилловых А.А. Адміністративно-правовий статус ВУЗа: поняття и структура. *Журнал російського права*. 2008. № 5. С. 79–90.
6. Парпан У. Парадигма вищої освіти в умовах інтеграційних викликів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2018. № 889, вип. 17. С. 30–36.
7. Червякова О.В. Організаційно-правові аспекти управління вищим навчальним закладом МВС України : автореф. дис. ... кан. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. 19 с.

УДК 343.85:343.9.02(477)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.2.23>

ДОЦЕНКО О.С.

**ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ**

Наукова стаття присвячена одній із найважливіших функцій управлінської діяльності – розумінню організації забезпечення протидії організованій злочинності.

Визначається, що ефективність протидії організованій злочинності залежить не тільки від ефективності прийнятих управлінських рішень, а й від якісного, своєчасного їх виконання.

Наголошується, що основне призначення організації протидії організованій злочинності – досягти оптимальної побудови структури суб'єктів протидії організованій злочинності, чіткого визначення мети, завдань, компетенції та повноважень їх діяльності, забезпечення раціональної, злагодженої організації праці усіх структурних елементів, працівників та ін.

Розглянуто різні наукові підходи щодо поняття «організація» та з'ясовано, що серед науковців відсутнє спільне розуміння «організації», одні зараховують це до функцій управління, інші вважають, що «організація» і «управління» – це синоніми. Окремі автори організацію розглядають ширше за управління.

Підкреслено багатовекторність розуміння і застосування поняття «організація». У загальному контексті поняття «організація» застосовується разом із поняттями «структура» і «система» щодо соціальних, економічних, біологічних та деяких технічних об'єктів. Організація будь-якої системи безпосередньо пов'язана з такими її властивостями, як централізація і децентралізація, інтегрування і диференціація, структуризація і проектування, адаптація і саморегулювання, регулювання і дерегулювання тощо.